

PRÁVO NA BÝVANIE

Vydáva Občianske združenie „Právo na bývanie“ september 2014 číslo 8 ročník 5

PRÍHOVOR PREDSEDU

Super volebný rok pomaly končí. Po župných voľbách sme prežili voľby prezidenta, po nich voľby do Európskeho parlamentu. Zakrátko pristúpime k volebným urnám, aby sme si zvolili tých, ktorí by mali mať k nám čo najbližšie. Budeme mať možnosť zvoliť si na čelo miest a obcí primátorov a starostov, ktorí sa nebudú starať iba o politiku, ale aj o občanov. Ktorí nebudú riešiť záujmy politických strán, ale záujmy občanov. Komunálna, aj keď sa jej hovorí politika, by nemala mať nič spoločné s politickými stranami. Nepreferujem na čelo miest a obcí ľudí so stranickou príslušnosťou, ale takých, ktorí nie sú v žiadnej strane, čiže nezávislých. Primátori a starostovia by mali byť ľudia, ktorých máme radi. Musí to však platiť aj opačne. A presne takí istí by mali byť aj poslanci. Poslanec nám musí byť nielen známy človek z okolia, ale zároveň tým najbližším, na ktorého sa môžeme s dôverou obrátiť, ktorý nás neodmietne, ba naopak, kedykoľvek nám podá pomocnú ruku, keď to potrebujeme. Nevoľme takých kandidátov, ktorí iba rozprávajú, sľubujú, ktorí mali možnosť niečo vykonať, ale nevykonali, lebo, ako to už pri výhovorkách býva, nemali na to čas. Zamyslime sa aj nad tým, či vôbec, niečo vykonali. Ak áno, bolo to v prospech občana? Súďme ich podľa činov, nie podľa slov.

Bezradnosť a dezorientácia ľudí sa prehľbuje. Občiansku spoločnosť, ktorá sa zrodila z „popola totality“ a vstúpila do verejnej arény, vedomie narastajúcej nemohúcnosti frustruje. Aj tých najaktívnejších občanov kvári pocit, že sú iba súčasťou politického komparzu. Komparzu, ktorý je už tak ďaleko od javiska, že ani nevie, akú hru hlavní protagonisti na rozličných javiskách hrajú. Kto je jej autorom? Kto režisérom? Kto zo zákulisia toto divadlo riadi? Kde skončili naše ilúzie z „nežnej“?

Žijeme v neistote a strácame dôveru. Lenže dôvera je spojená s našou osobnou voľbou. Samozrejme, s istou mierou neistoty, že to nemusí dobre vypáliť. Dopyt po dôvere v po-

slednej dobe silnie. Bez dôvery by sme od politikov mohli očakávať prakticky čokoľvek. Dôvera znižuje našu neistotu, ale neistoty sa nemôžeme nijako zbaviť. Ak nás sklamú politici, ktorých sme vo voľbách obdarovali dôverou, prehrali sme. Prílišná dôvera, že naše očakávania splnia iní, je demobilizujúca. Dôvera je vzácny sociálny kapitál, ktorý sa nadobúda ťažko a pomaly, ale rýchlo a ľahko sa môže prehádzať. Najmä, keď sa zmierime s úlohou komparzu, ktorý už nezaujíma v akej hre účinkuje.

Ľahko sa robí politika, keď niekoho iba kritizujeme a kydáme na neho. Ak si to zaslúži, prosím. Ale pre každého kandidáta je dôležitejšie uchádzať sa o dôveru ľudí. Nielen kritizovať, ale aj navrhovať riešenia. Vo voľbách nejde o to, poraziť niekoho, ale o to, že ich chceme vyhrať. Vyhrať preto, lebo chceme nie seba, ale všetkým tým, ktorí sú okolo nás dobro.

Sme otrávení politikou, znížili sme naše nároky na intelektuálnu, mravnú a duchovnú úroveň politikov natoľko, že tleskame pri každom chabom pokuse o naše povznesenie. Nerozdeľujme kandidátov podľa farby pleti, vyznania, či straneckej príslušnosti, ale podľa toho či sú chytrí, alebo hlúpi, dobrí alebo zlí. Ale dajme si pozor, lebo medzi tým je mnoho rôznych krížení, nakoľko môžu byť chytrí, ale zlí a tiež môžu byť chytrí a dobrí. Môžu však byť hlúpi a zlí, ale aj hlúpi a dobrí. Najhoršia kombinácia zo všetkého je, keď je niekto blbec a zlý. Žiaľ, takých kandidátov som za tie roky čo sa pravidelne zúčastňujem na zasadnutiach miestnych a mestských zastupiteľstiev stretol neúrekom. Pýtate sa prečo? Lebo sme ich volili...

To však neznamená, nejst' voliť. Ba práve naopak. Vyzývam vás všetkých, pristúpte k volebným urnám, voľte, iba si dobre premyslite, či kandidát, ktorého si vyberiete je naozaj hoden vašej priazne.

Kristián Straka

Služiť Staromešťanom
je pre mňa ctou.

**Koniec autám
v pešej zóne.**

KRISTIÁN STRAKA > Prvý nepolitický starosta Starého Mesta

„MALI STE 20 ROKOV NA TO, ABY STE SI OBSTARALI VLASTNÉ BÝVANIE !“

Táto kritická veta na našu adresu zaznela už toľkokrát, že mená jej autorov by sa možno nezmestili ani na stránky týchto novín. Pritom zrejme nič iného nedokáže vyviešť viac z rovnováhy aj tých najpokojnejších z nás, ako práve táto pripomienka.

Dokážeme pochopiť takéto vyjadrenie z úst mladých ľudí, pretože nepoznali bytovú situáciu v minulom režime. Veľmi ťažko sa nám však tieto slová počúvajú od štátnych úradníkov, poslancov samosprávy, či Národnej rady SR. Dokonca aj niektorí historici nám radi pripomínajú, čo sme mali urobiť za toto 20 ročné obdobie. Pritom práve historik by mal mať ten správny nadhľad vďaka neprebernému množstvu múdrosti z ľudských dejín. V žiadnom prípade by nemal podporovať tých, ktorí zotrávajú v historických omyloch, pretože na Slovensku už bolo viac ako dost krívd a nespravodlivostí. Konkrétne to možno povedať aj o riešení nárokov majiteľov reštituovaných bytov. Tu sa znovu naprávala stará krivda ďalšou novou krivdou, dokonca ešte na väčšom počte postihnutých občanov. Štát mal tento problém riešiť na úrovni civilizovanej krajiny a v súlade s princípmi Rady Európy. Mal odškodniť majiteľov reštituovaných bytov buď finančnou náhradou, alebo poskytnutím iných druhov nehnuteľností podľa dohody. Tak, ako to urobili naši susedia v Maďarsku. Nájomníci reštituovaných bytov ani nemuseli vedieť, že prebehli nejaké reštitúcie. Bol to štát, ktorý jednoznačne urobil hrubú chybu, preto je veľmi zarážajúce, keď nám teraz mnohí jeho predstavitelia vytýkajú, že sme si za 20 rokov nedokázali obstarat' vlastné bývanie.

Bol to práve štát, ktorý sa rozhodol odškodniť reštituentov našimi bytmi. Tie byty však neboli prázdne, ale bývali v nich generácie nájomníkov. Tu štát akosi pozabudol, že byty nám boli legálne pridelené, alebo vymenené za iné byty s jeho súhlasom. Tieto byty mali v predchádzajúcom režime vysoký stupeň užívateľského práva – nájomné zmluvy sa uzatvárali na dobu neurčitú, byty sa dedili, mohli sa vymieňať a nájomníci sa slobodne rozhodovali o prijatí ďalšieho podnájomníka. Ľudia v nich mali pocit istoty, preto bolo bežné, že sa bez problémov vymieňali aj za byty družstevné.

Predchádzajúci režim kladol veľký dôraz na bytovú politiku a výrazne dotoval všetky druhy bývania. Napriek tomu bol stále nedostatok bytov a problém nespočíval v cene družstevného bytu, ale v čakacej lehote. Nebolo ťažké zarobiť cca 30.000,- Kčs, čo predstavovalo asi priemernú ročnú nominálnu mzdu a v podstate to bola polovičná cena vtedajšej škodovky. Podstatne horšie to bolo s čakacou lehotou, ktorá v priemere dosahovala 10 rokov. Ľudia sa z tohto dôvodu rozhodovali obvykle pre byt, ktorý bol časovo najdostupnejší.

Byty, ktoré sa neskoršie ukázali ako reštituované, patrili k tým najstarším, samozrejme tým pádom aj k najviac zanedbaným. Boli to väčšinou byty 3. alebo 4. kategórie. Nájomníci museli do nich investovať nemalé prostriedky, aby z nich urobili 1. alebo 2. kategóriu. Táto investícia často dosahovala aj cenu družstevného bytu, niekedy dokonca aj viac. Nájomníci sa o tieto byty dobre starali niekoľko desiatok rokov, ináč by boli v podstatne horšom stave než

úplne schátraný bratislavský pivovar Stein, ktorý bol zanedbaný len niekoľko rokov.

Bolo preto zo strany štátu veľmi nespravodlivé, že sa nám rozhodol naše byty odobrať. Asi pozabudol, že obstarat' si nové bývanie bude pre nájomníkov neriešiteľný problém. Je paradoxné, že práve my, ktorí sme mali v podstate najstaršie byty a bolo treba do nich najviac investovať, sme si ich nakoniec nemohli odkúpiť. Takmer 99% majiteľov štátnych bytov ich získalo za symbolické ceny, my sme naproti tomu naše byty úplne stratili. Stali sme sa nežiaducou príťažbou pre majiteľov a zároveň aj predmetom obchodovania. Väčšinu z nás už pôvodní reštituenti predali spolu s našimi bytmi novým majiteľom. Výnimku netvorí ani miestna samospráva, ktorá sa už zbavila svojich podielov vo väčšine reštituovaných bytov, ale žiadne získané financie z nich nešli aspoň na čiastočné zabezpečenie bývania pre tých, ktorí to najviac potrebovali.

Je ťažké predstaviť si obrovskú traumu našich nájomníkov, keď musia žiť s tým, že ich šťastní susedia z ulice si za cca 30.000,- Sk odkúpili svoje byty v hodnote 4 až 8 miliónov Sk. My nielen že sme nemali túto možnosť, ale dokonca musíme opustiť svoje domovy, kde sa mnohí z nás aj narodili. Je zrejmé, že toto je v súčasnosti ten najväčší prejav diskriminácie a my sme sa stali tou najviac postihnutou komunitou na Slovensku. Výraznejší prejav porušenia v demokracii toľko deklarovanej „možnosti rovnakých príležitostí“ v našej krajine zrejme nebol ani zaznamenaný. Smutné je, že všetko to sa odohráva v čase, keď z bývania sa stal superbiznis a obstarat' si byt za mimoriadne krutých trhových podmienok je problém aj pre mladých solventných ľudí.

V reštitučnom roku 1991 mnohí z našich nájomníkov už boli na starobnom dôchodku a zrejme nikto by si nedovolil tvrdiť, že slovenský dôchodca je schopný si zo svojho dôchodku za 20 rokov našetriť na vlastný byt. Stredná veková skupina našich nájomníkov bola v aktívnom pracovnom pomere ešte približne 10 rokov. Nominálna priemerná mzda od roku 1991 do konca roku 2000 po spočítaní jednotlivých ročných miezd vychádza spolu na 920.592,- Sk. V čistej mzde to predstavuje cca 690.400,- Sk, pričom cena dvojizbového bytu mimo centra Bratislavy v tom čase dosahovala takmer 2 milióny Sk. Je zrejmé, že ani celé dva čisté platy za obdobie 10 rokov by neboli stačili na zakúpenie dvojizbového bytu, ktorý by bol podstatne menší a vo vzdialenejšej lokalite, než pôvodný byt.

Celých 20 rokov bola pracovne aktívna len naša najmladšia a najmenej početná veková skupina. Za celé obdobie 1991 - 2010 priemerná nominálna mzda v súhrne dosiahla 102.101 EUR, z toho čistá mzda sa pohybovala na úrovni okolo 76.600 EUR. Cena štandardného dvojizbového bytu medzi tým stúpila na cca 110.000 EUR. Teoreticky by ho bolo možné získať za dva čisté dvadsaťročné platy, ale jeho majitelia by asi dlho neprežili. Za celé dvadsaťročné obdobie by pre ich dvojčlennú rodinu zostalo dohromady len 180 EUR mesačne na nájom, energie, stravu, ošatenie atď. Žiaden z nich by nesmel stratiť prácu, dlhodobejšie ochorieť,

99% majiteľov štátnych bytov ich získalo za symbolické ceny, my sme naproti tomu naše byty úplne stratili.

alebo opustiť svojho partnera. Deti by samozrejme neprihádzali do úvahy.

V prípade novopostaveného bytu s rozlohou 54 m² v strede mesta by sa cena vyšplhala takmer až na dvojnásobok – 204.970 EUR. Je jednoznačné, že obstaranie si bytu pre bežného človeka nie je 20 ročná, ale celoživotná záležitosť. Tu znovu zlyháva náš štát so svojou katastrofálnou bytovou politikou, pretože počet nájomných bytov na Slovensku sa pohybuje len okolo 3%, pričom u našich šťastných susedov v Rakúsku je to až 45%, v Nemecku 57%, vo Švajčiarsku 64%, vo Francúzsku 38%. Vo veľkých mestách sú tieto čísla ešte výraznejšie: Viedeň 77%, Paríž 53%, Berlín 86%, Amsterdam 73%, Ženeva 85%.

Po objektívnom posúdení kritických výhrad na našu 20 ročnú „nečinnosť“ pri obstarávaní si vlastného bývania možno dôjsť k štyrom záverom:

Naši nájomníci nič nezanedbali. Byty si obstarali takým

istým spôsobom, ako v tom čase iní občania tohto štátu. Vložili do nich značné investície a udržiavali ich po desiatky rokov.

Rozhodujúcu chybu urobil štát, pretože mal v súlade s európskymi princípmi odškodniť majiteľov reštituovaných bytov finančnou náhradou, alebo poskytnutím iných druhov nehnuteľností.

Odobratie bytov pôvodným nájomníkom je jednoznačným prejavom hrubej diskriminácie, pretože 99% občanov si takéto byty mohlo mimoriadne výhodne odkúpiť.

V našom štáte obstaranie si bývania pre priemerného občana nie je 20 ročná, ale celoživotná záležitosť

Na záver treba už len dodať, že to neboli naši nájomníci, ktorí za posledných 20 rokov spôsobovali problémy. Naopak, za toto obdobie zažili mimoriadne veľa neistoty a obrovské množstvo prikoria. Práve o tom je tento článok a veríme, že aspoň čiastočne prispeje k objasneniu našej situácie a k zmierneniu kritických postojov na našu adresu.

Ján Horák

OKLAMANÍ NÁJOMCOVIA BYTOV

Už za totality mal štát v prípade predaja štátnych bytov povinnosť ponúknuť ich nájomníkom. (Zák. 52 z r. 1966 § 14). Zákon č.52/1966 sa s účinnosťou od 10.4.1978 doplnil dňa 5.4.1978 a to takto:

2.§14 odst.1 znie:

„(1)Byt v dome, ktorý je vo vlastníctve štátu, môže občan nadobudnúť kúpou. Byty ktoré sú užívané na základe PRÁVA OSOBNÉHO UŽÍVANIA, MÔŽU NADOBUDNÚŤ IBA ICH UŽIVATELIA. Pokiaľ nie sú do osobného vlastníctva prevedené všetky byty v dome, je štát vlastníkom zostávajúcich bytov v dome a má rovnaké práva a povinnosti ako vlastník bytu v osobnom vlastníctve.“

Tento zákon platil až do r. 1993, keď bol nahradený zákonom č. 182, kde je táto povinnosť znovu obsiahnutá a platí dodnes.

Pre slušných ľudí je to pochopiteľná povinnosť, pokiaľ uznáme, že je nemravné predat' niekomu ďalšiemu štátny, alebo obecný dom aj s nájomníkmi, ako keby to bol kravín s dobytkom.

Niektorí zainteresovaní ponovembroví politici zrejme usúdili, že to čo bolo povinnosťou za totality sa v demokratickom právnom štáte nehodí a umožnili, aby sa týchto bytov zmocnili tunelári a rôzni nastrčení takzvaní reštituenti a privatizéri.

Neustále sa hovorí o tom, že nájomcovia bytov boli privatizáciou v roku 1990 podvedení práve porušením zákona č. 52 z r. 1966, avšak stále sa o tom iba hovorí a aj to čoraz menej. Pokiaľ nikto súčasného vlastníka nenapadne pred súdom, zostane terajší vlastník naďalej vlastníkom a je úplne zbytočné proti tomu demonštrovať. Stačí si však spomenúť napríklad na tzv. Majského byty v Bánovciach nad Bebravou, či byty vo Vajnoroch, kde nájomcovia podali na súdoch žaloby a výsledok, aj keď nie hneď, ale po rokoch sa dostavil,

bol v ich prospech a dnes sú už majiteľmi bytov. Áno, treba sa súdiť, začať sa súdiť na Slovensku a byť vytrvalým. Netreba kričať hneď Štrasburgom, dnes je už čas pokročili a predpokladám, že keby aj takíto nájomcovia mali v Štras-

pokračovanie na strane 4

burgu úspech, vláda by síce mohla zmluvy s privatizéromi vypovedať, ale nikdy to neurobí. Naopak, je takmer isté, že aj v takýchto prípadoch má štát pripravené plány, ako obrať nájomníkov o byty a o ich posledné právo – kúpiť si tieto byty niekedy v budúcnosti za netrhové ceny, čiže podľa zákona č.182/1993. Byty nikdy nemali byť zahrnuté do privatizovanej podstaty. Aj preto boli neskôr špekulatívne prevedené na tretie osoby bez toho, aby boli ponúknuté ich nájomníkom. Došlo tak k obídeniu zákona v rozsahu, aký u nás nemá obdobu. Som presvedčený o tom, že zmluvy, ktoré boli na tento účel uzatvorené, vykazujú nepochopiteľnú benevolenciu štátu a nečinnosť vtedajších ministrov a štátnych úradníkov svedčí o ich postranných úmysloch a vykazujú

známky korupcie. Predaj, či dokonca darovanie tzv. podnikových bytov privatizérom zo strany štátu bolo pre štát tak nevýhodné, že v právnom štáte už tento samotný fakt by stačil k prehláseniu takýchto zmlúv za neplatné. A keďže sa nič podobného u nás nedeje, tak sa iba dokresľuje súčasný obraz našej justície.

Prevod podnikových bytov na privatizérov realizovala priamo vláda, teda príslušné ministerstvá. Vláda rozhodla aj o prevode štátnych bytov na obce a tie podľa prijatého zákona č. 182/1993 mali povinnosť nájomníkom byty odpredať, ak samozrejme o to požiadali. A to za netrhové, zákonom určené ceny. Táto povinnosť pre obce platí dodnes. Žiaľ, v mnohých prípadoch

doch sa obce zachovali pri uzatváraní nájomných zmlúv a zmlúv o predaji či už bytov alebo nebytových priestorov opäť špekulatívne a robia tak beztrestne dodnes. Lebo zákon chráni nielen obce, ale aj úradníkov špekulantov. Iba skupinu nájomníkov bývajúcich v privatizovaných a reštituovaných domov nechráni žiaden zákon.

A ak sa štát tvári, že prijatým zákonom č. 260/2011 Z. z. „o ukončení a spôsobe usporiadania niektorých nájomných vzťahov k bytom a o doplnení zákona Národnej rady SR č. 18/1996 Z. z.“ a následne novelou tohto zákona týmto nájomníkom pomohol, je to, slušne povedané, iba bohapustá lož. Štát týmto nájomníkom nepomohol, ale ich opäť iba oklamal.

Kristián Straka

ZÁLEŽÍ IBA NA NÁS

Zijeme vo svete, ktorý je hore nohami, v ktorom sa všetko pomiešalo. Politika, ekonomika, kultúra, sociálne vzťahy. Pozeráme sa na ten guláš a kritizujeme skoro všetko. Niektorí z nás aj hľadajú riešenia. A dokonca sú aj takí, ktorí si trúfajú prísť s riešením na verejnosť. Je to správne. Pokiaľ vedomie spoločnosti za svet nevyhasne, nemusíme sa báť. Všetko začína rodinou, domovom, samosprávou, lebo tam sme všetci priamo zainteresovaní. Samospráva je však nenahraditeľná iba vtedy, ak občania vedia priamo pomenovať svoje problémy. Ak sa priamo zapájajú do samotných riešení. To nie sú iba ľudia nespokojne šomrajúci, ani dav hlupákov, ale sú to občania so svojim vlastným názorom, ktorý treba rešpektovať. Všetci by sme mali byť takí. Lebo samospráva sme my všetci. Lebo každý dom, keď chceme aby pevne stál, potrebuje kvalitné základy, nielen kvalitnú strechu. Okrem toho, dom bez základov nemá žiadnu stabilitu.

Právo hovoriť do vecí verejných majú všetci ľudia. Nielen tí, ktorých sme si zvolili vo voľbách a ktorí si myslia, že zastupujú všetkých obyvateľov jednotlivých miest a obcí, lebo vraj oni sú tí jediní, ktorí majú patent na rozum. Lebo sú to síce podľa zákona naši legitímne volení reprezentanti, ale koľkými obyvateľmi?

Samospráva sme my všetci!!!!

Samospráva je pre občanov nielen dobrá, ale aj nevyhnutná. Nemusí vyhovovať politikom. Politici síce vedia pekne rozprávať a mnohokrát aj konať. Ale v prvom rade majú záväzky k politickým stranám, ktoré ich do volieb nominovali a financovali ich volebnú kampaň. Ak budeme posudzovať kandidátov za primátorov, starostov a poslancov iba podľa veľkosti ich kampaní, ihneď odsúdime na druhú koľaj všetkých nepolitických, t.j. nezávislých kandidátov, lebo tí na rozsiahle kampane nemajú dostatok finančných prostriedkov.

Počas môjho viac ako desaťročného zúčastňovania sa zasadnutí mestských a miestnych zastupiteľstiev som sa často stretával s ponížujúcim postojom politickej reprezentácie a politicky nominovaných orgánov samosprávy k občanom. Mnohokrát som si kládol otázku: „Sme ešte občanmi?“. Predstavitelia samosprávy by podľa môjho názoru mali byť závislí iba od vôle občanov. Bez ohľadu na „vyššie“ politické záujmy. A ešte niečo: Pozor predovšetkým na takých „nezávislých“, ktorí v minulosti boli členmi rôznych, aj niekoľkých, politických strán a s obľubou kandidujú neustále, lebo si myslia, že nie oni majú slúžiť občanom, ale občania majú slúžiť im.

K.S.

VYSTAVBA BYTOV NA SLOVENSKÝ SPÔSOB

Za uplynulé tri roky skrachovalo na Slovensku 157 stavebných firiem a ďalších 54 museli súdy ochrániť pred veriteľmi. Stavebný sektor tak pevne ostáva medzi najviac postihnutými odvetvami, ktoré kríza na Slovensku zasiahla. Problémy postihujú už aj tradičné stavbárske ikony, pri ktorých by si to pred časom vedel málokto

predstaviť. Len si spomeňme aké pojmy v stavebníctve predstavovali napríklad bratislavský Doprastav, či žilinský Váhostav, ktorý sa na stránkach novín objavuje skôr v súvislosti s meškaním platieb dodávateľom...

V čom vidím problém? Predovšetkým sú to „zmrznuté“ peniaze v megaloman-

ských projektoch a nepredaných bytoch. Veľké firmy – veľké oči, veľké projekty. Lenže štát peniaze nemá a prísť k štátnej, dobre zaplatenej zákazke už nie je také jednoduché. U nehnuteľností je tu ešte jeden problém, väčšinu pozemkov vlastní súkromné osoby alebo samosprávy. A keď už nejaká tá štátna zákazka sa rysoje, treba počítať aj s tým, že vždy sa

nájde niekto, kto podstreli cenu, a potom na to doplatí. Obvykle tým, že zostanú nevyplatené dlhy a skrachované firmy, pričom mnohokrát platí, že karavána ide ďalej... Ba čo viac, okrem získaných (nevyplatených) peňazí získa novovzniknutá firma ďalšie skúsenosti. Niečo podobné, ako keď dostanete do basy zloděja a on sa tam naučí kradnúť ešte viac.

Stavebníctvo na Slovensku je v útlme. Iba verejné objednávky a inžinierske stavby stavbárom trfň z päty nevytrhnú. A keď možno pôjde o mierny rast, pri výstavbe bytov sa rast neprejaví. Objem prác je iba jedna, aj keď pozitívna, stránka veci, ktorá ide dobrým smerom. Problémom ostala platobná morálka a nevyplatenosť nárokov od dlžníkov. Tu čakať zlepšenie je skôr otázkou času a príslušnej legislatívy, ako optimizmom zúčastnených strán. Nepochybne – časť firiem musí z trhu odísť. Nemusi to byť formou konkurzov, aj cesta dobrovoľného odchodu znamená poskytnutie priestoru iným. Či lepším, silnejším, rozumnejším, spoľahlivejším, serióznejším, to dnes nevie povedať nikto. Verejný sektor stále zohľadňuje pri výbere takmer výlučne iba cenu, hoci mu legislatíva umožňuje iný postup. Prečo je to tak? Tí čo vyberajú, napríklad starostovia, sa boja, že ak budú pozeráť na kvalitu a vyberú drahšiu ponuku, verejnosť ich označí za korupčníkov. Aj keď sa neskôr preukáže opak, dobré správy už neskôr nik nečíta. Na správny výber dodávateľa stavebných prác je potrebná kompetentnosť a sebedôvera, na strane verejnosti zase pochopenie súvislostí, že obec potrebuje aj kvalitnú, nielen lacnú stavbu. Áno, časť korupčníkov tu bude vždy, ale nemali by za to trpieť všetci.

Byty postavené pred krízou sú stále drahé. Najdrahšími lokalitami sú Bratislava a následne väčšie mestá. Novostavby môžeme rozdeliť na tie, ktoré sa postavili a cenovo nastavili ešte v čase boomu, a následne na tie, ktoré sa začali pripravovať a stavať až po kríze. Predkrízové novostavby sú často vyššie, ako dokáže trh akceptovať (mali vyššie obstarávacie náklady, banky im požičali na výstavbu viac peňazí), z tohto dôvodu nemôžu ísť cenovo na úroveň, akú by si ľudia želali. Ak stojíme pred rozhodnutím aký byt kúpiť, tak odporúčam nové projekty, ktoré sa cenovo aj rozlohou snažia prispôsobiť dopytu. Novostavby majú svoje výhody aj nevýhody. Výhodou je novota a čistota, podobná sociálna štruktúra susedov, úspora nákladov spojených so správou domu, keďže nový dom si nevyžaduje toľko opráv a údržby ako starý dom. Na druhej strane novostavba má vyššiu obstarávaciu cenu a zo začiatku má aj svoje „detské choroby“, stavba pracuje, veci sa začínajú dávať do prevádzky, čiže zo začiatku má správca veľa reklamácií, na ktoré by sa mala vzťahovať záruka od developera, ideálne je kupovať trojročnú novostavbu. Ceny na trhu sa určujú dopytom a životnou úrovňou obyvateľstva a sú samozrejme aj ovplyvnené samotnými bankami. Pokiaľ by však ceny začali neprimerane rásť, ani dostupnosť úveru by úroveň dopytu neudržala, pretože ľudia sú dnes skúsenejší a pri zadlžovaní sú obozretnější. Rozumní klienti sa nezádžujú nad svoje možnosti.

Ak by ste si chceli dnes kúpiť jednoizbový byt v bratislavskom Starom Meste, za rovnakú cenu by ste mohli mať v Košiciach tri. Čítate dobre, vy-

chádzam z aktuálnych cien bytov na Slovensku. Podľa najnovších čísiel stojí jeden štvorcový meter jednoizbového bytu v centre Bratislavy až tritisíc eur, pričom v centre metropoly východu je to len niečo málo cez tisíc. Vyplýva to z údajov portálu Cenová mapa nehnuteľností. Čo k tomu dodať? Snáď iba toľko: „Pokiaľ budú ľudia ochotní platiť také vysoké ceny, nemožno v hlavnom meste očakávať zníženie cien bytov či domov“. To, že ľudia sú ochotní tieto sumy platiť, dokazuje aj fakt, že cena nehnuteľností v tomto roku mierne narastá. Keď porovnáme napríklad menšie byty v Bratislave, ich cena za štvorcový meter oproti vlnajšej jesene narastla približne o dvesto eur. Dôvodom rastu cien je nielen dopyt od ľudí, ale aj nízke úrokové sadzby na hypotekárnych úveroch, ktoré sa dnes pohybujú na historických minimách. A tie by mali podľa analytikov ešte klesať. Zrejme práve teraz množstvo Slovákov práve klesajúce sadzby úrokov využilo na investíciu do kúpy bytu či domu, ktorý ďalej ponúkajú na prenájom. V dnešnej dobe nízkych úrokov môže byť nehnuteľnosť veľmi zaujímavou investíciou.

Časy sa zmenili. Ani dnes nemôžeme povedať, že súčasný stav bude trvalý. Stačí sa pozrieť do nedávnej minulosti – kedysi pôda nemala cenu, tak sídliská mali veľkorysú množstvo zelených, nezastavaných plôch a do nich boli umiestnené domy, ktoré boli veľmi efektívne postavené, s využitím opakovaní celých panelových systémov. Dnes je to naopak – priestor má veľkú cenu, domy sú teda oveľa bližšie k sebe, ale zasa štandard tých domov môže byť oveľa vyšší ako panelových....

Kristián Straka

ZÁKON O KRÁTKODOBOM NÁJME BYTU, PRE KOHO?

Od prvého mája tohto roku začal platiť nový zákon o krátkodobom prenájme, ktorý vymedzuje podmienky pri prenájmoch bytov. Od tohto obdobia sa tak dajú byty či nehnuteľnosti prenajímať na základe Občianskeho zákonníka (tak ako doteraz) alebo zákona o krátkodobom prenájme. Ak uzatvorí prenajímateľ s nájomcom zmluvu o prenájme podľa nového zákona, obdobie na ktoré sa zmluva podpisuje nesmie presiahnuť dva roky a teda musí byť na dobu určitú. Túto zmluvu môže prenajímateľ predĺžiť najviac dvakrát, t.j. maximálne na šesť rokov.

Odborníci tvrdia, že nový zákon favorizuje najmä prenajímateľov, lebo im dáva viac právomocí. Napriek tomu, že hlavným účelom prijatého zákona má byť rozhybanie trhu

s bytmi a zároveň zvýšenie podielu nájomného bývania na Slovensku, už vopred možno povedať, že samotný zákon k zvýšeniu podielu nájomných bytov neprispieje. V súčasnosti je u nás nízky počet prenajímaných bytov najmä preto, lebo na Slovensku po roku 1990 došlo k výpredaju bytového fondu, keď štát nájomníkov „obdaroval“ nízkymi cenami bytov a títo túto možnosť podľa zákona č.182/1993 aj náležite využili. Nepochybne aj tento fakt prispel k tomu, že na Slovensku prevládol záujem mať vlastnú nehnuteľnosť nad záujmom žiť v prenájme. Samotný zákon, bez prijatia ďalších opatrení k zvýšeniu podielu nájomných bytov neprispieje. Ak chce štát zvýšiť podiel nájomných bytov, musí v prvom rade motivovať podnikateľov, aby začali stavať byty určené aj na prenájom. Samozrejme treba nastaviť také podmienky, aby

výstavba nájomných bytov bola výhodná či už pre podnikateľov, ale aj budúcich prenajímateľov. Dnes na Slovensku reálne nefunguje výstavba nájomných bytov, ak neberieme do úvahy byty, ktoré sa stavajú v obciach s podporou Štátneho fondu rozvoja bývania. Štát vlastní obrovské množstvo pozemkov, na ktorých by mohli investori stavať nájomné byty. Dnes sa byty naďalej stavajú takmer výlučne za účelom predaja. Developeri často prenajímajú iba také byty, ktoré sú ťažko predajné, dispozične zle riešené, predražené, atď. Takáto cesta však v žiadnom prípade nepomôže zvýšiť podiel nájomných bytov a bývania v podnájme. Základný vzorec pre nájomné bývanie je jednoduchý – pokiaľ výška hypotéky nedosahuje výšku nájomného, tak ľudia, prirodzene, uvažujú o kúpe nehnuteľnosti. Ak by bol však nájom nižší ako mesačné splátky úveru, je na zamyslenie, či sa vám oplatí byt kúpiť.

Ako teda zvýšiť podiel nájomných bytov? Možnosti sú iba dve. Buď bude štát stavať nájomné byty, čo určite stavať nebude, pretože štát peniaze nemá, alebo štát priláka podnikateľov. Ak sa majú ceny nájomov znížiť, je nevyhnutné znížiť ceny nákladov,

ktoré idú na výstavbu nájomných bytov oproti bytom, ktoré idú do osobného vlastníctva. Či sa situácia zlepší, závisí taktiež iba od štátu. Zatiaľ však zo strany štátu chýba predovšetkým vôľa prijať akékoľvek opatrenia, aby sa situácia s výstavbou nájomných bytov čo i len o krôčik posunula dopredu.

samotný zákon k zvýšeniu podielu nájomných bytov neprispeje.

Nový zákon hovorí aj o tom, že prenajímateľ sa musí registrovať pre daň z príjmov na daňovom úrade. Nepochybne, je to krok správnym smerom, pretože iba v takomto prípade má prenajímateľ práva a povinnosti zákona o krátkodobom nájme. Lenže, ako prenajímateľ som bol aj doteraz povinný platiť dane a nový zákon v tomto smere nič nepriniesol. Ani to, že po novom budú môcť nájomcovia jednoduchšie nahlásiť prenajímateľov za to, že neplatia dane.

Sivá ekonomika v tomto štáte fungovala doteraz a fungovať bude aj naďalej. Naďalej budú existovať aj prenajímateľia, ktorí budú naďalej prenajímať nehnuteľnosti bez realitnej kancelárie a bez zmlúv. Alebo zmluvy nezaregistrujú. O tom, do akej miery bude nový zákon motivovať nepoctivých prenajímateľov, aby sa registrovali, však nie som presvedčený...

Kristián Straka

KEĎ O NÁS ROZHODUJÚ POLITICI...

Väčšina z nás už dostala do rúk „Rozhodnutie“ obce o priznaní či nepriznaní nároku na bytovú náhradu za nájomný byt v ktorom v súčasnosti bývame a ktorý musíme skôr či neskôr vypratať. Preto, lebo sme si ho nemohli odkúpiť a zrejme nebudeme mať finančné prostriedky na zaplatenie „trhového“ nájomného. Áno, máte pravdu, je to neférové, že my sme si nemohli odkúpiť byty v ktorých sme desaťročia bývali. Na rozdiel od ostatných občanov, ktorí zákonným spôsobom získali nemalý majetok, my sme nemalý majetok stratili. Isteže, krivda sa krivdou naprávať nemá, ale už sa stalo. Vieme to my, vie to vláda, vedia to poslanci. Vie to aj štát. A štát sme predsa my. Tá krivda sa volá zákon a obeťou sme my. Ale veď my sme to tak riešiť nechceli. Nepomohli naše pripomienky, nepomohli naše protesty, ani sľuby mocipánov. Naozaj sme teda štát? Alebo štátom je iba zopár ľudí, ktorých sa tento problém nedotýka, ktorí si dávno svoju bytovú otázku vyriešili bez najmenšej ujmy. Tí, ktorí dnes núdzu o byty nemajú a rozhodli o niečom, čo netrápi ani jedného z nich. Na druhej strane, my nielen že sme ukrivdení, ale sme oklamaní takýmto protiústavným a protispoločenským konaním štátu proti nám – dnes už občanom druhej či tretej kategórie s výlučným príspevom štátu. Jedným slovom – štát nás okradol.

Je zaujímavé sledovať názory niektorých nájomníkov, ktorým obec nárok nepriznala a ktorí dnes iba krčia plecami a zatiaľ nič nerobia. Takým by som odkázal iba jedno: Ak si myslíte, že to za vás urobí niekto iný, tak sa veľmi myľte. Keď sa nebudete účinne brániť, nedostanete od obce ani „papierový nárok“. Naozaj vám je to jedno?

Tí šikovnejší sa obrátili na advokátov a zatiaľ, pokiaľ mám informácie, v odvolaniach voči zamietavým rozhodnutiam obce sú na súdoch všetci úspešní.

Je však zaujímavé sledovať aj takých, ktorí majú nárok na náhradný, podotýkam sociálny byt, ktorý sa s určitou pravdepodobnosťou nebude nachádzať v lukratívnej mestskej časti (myslím teraz najmä nájomníkov z bratislavského Starého Mesta). Najmä sú to nájomcovia, ktorí v súčasnosti obývajú byty s väčšou rozlohou, ako im „papierovo“ prideliла obec, či obyvatelia s určitým zdravotným postihnutím. Ale sú to aj takí, ktorí hnuťné veci (hudobné nástroje, knihy, nábytok, atď.) z vypratávaného bytu nebudú mať kam dať.

Nechcem šíriť pesimizmus, ale žijeme v dobe, keď sľuby sa stali iba prázdnyimi slovami, keď papier znesie všetko, keď vedomie a svedomie nie je už ľudskou, občianskou, ale skôr iba

straníckou záležitosťou a my sa musíme iba prizerať tomu čo sa deje okolo nás a neuvedomujeme si, že sme do tohto kolotoča zapriahnutí všetci.

Nepochybujem o tom, že pozitívne myslenie je skvelé, úžasné a vo všeobecnosti nám prináša do života veľa slnečných lúčov, ktoré dokážu priťahovať udalosti, ktoré nesú radosť, priťahujú šťastie a otvárajú nové možnosti. Najmä v starobe. Takých nás je medzi nami veľa.

Lenže každá minca má dve strany. Raz príde tá chvíľa (koniec roka 2016), keď sa naplní litera zákona a my budeme postavení pred reálne rozhodnutie. Už to nebude iba to obecné „papierové“, ale také, ktoré sa nás bude bezprostredne dotýkať. A každý z nás sa bude musieť vysporiadať so svojim problémom. So svojou realitou. Nebude to tak ako dnes, keď ešte stále môžeme svoje sily všetci spojiť a žiadať spravodlivosť. Vtedy bude už neskoro. Isteže, sú medzi nami aj takí, ktorí dokážu ignorovať emócie, ktorí dokážu presvedčať sami seba o tom, ako im je dobre, lebo oni sa vybrali svojou vlastnou cestou. Neverte tomuto sebaklamu. Je to iba akási hra na pozitívne myslenie. Nespoliehajte sa na to. Nefunguje to a ani fungovať nebude.

S.K.

POKRYTECTVO SLUŠNÝCH ĽUDÍ

Doplácame na to, že sme zbytočne slušní. Štát nás zahnal do kúta a my sme sa stali pokrytci. Pokrytectvo je moderná choroba súčasnosti. Žijeme medzi pokrytcami a tak aj my sa nimi nechtiac stávame. Lebo ak sa neprispôbime, všetci ostatní nám to dajú patrične pocítiť. Preto radšej mlčíme, nechceme premýšľať a tvárimo sa, že nás sa to netýka. Radšej sa iba prizeráme tomu, ako konajú iní. Ak to vyjde, nezabudneme ostatným pripomenúť náš podiel na úspechu a ak to nevyjde, nezabudneme zdôrazniť, že veď sme to vopred vedeli...

A ak, tak túto našu vlastnosť popierame, alebo úplne odmietame. Možno iba preto, že chceme byť sami pred sebou dokonalí. Neuvedomujeme si to, ako si ubližujeme. A nielen sebe. Všetkým a všetkému. Je predsa jasné, že dokonalý človek sa na Zemi nenarodil. Ani Einstein, Van Gogh či Sokrates neboli dokonalí. Napriek tomu, že boli geniálni, mali svoje nedostatky a chyby. Paradoxne najhorší sú slušní ľudia. Teda pokrytectvo slušných ľudí. Oni sú vzorom, príkladom, štandardom. Sú nedotknuteľní, vo väčšine prípadov sme si ich vybrali sami, dali sme im možnosť rozhodovať v našom mene. Sú to predsa slušní občania neporušujúci zákony, platiaci dane. Pracujúci i dôchodcovia, ktorí celý život tvrdo pracovali. Sú to aj naši rodičia či starí rodičia. Je to vždy väčšina. Väčšina je totiž slušná. Aspoň zatiaľ. Pokrytectvo slušných ľudí je najnebezpečnejšie a najhoršie. Je príčinou pasivity. Je príčinou tolerancie nespravodlivosti, nepráva a útlaku. Poslušnosť slušných ľudí spoluvytvára totalitu i demokratickú diktatúru. Problémom teda nie je občianska neposlušnosť, ale naopak, občianska poslušnosť. Ich poslušnosť a pasivita bráni tomu, aby politici sedeli za korupciu, za klientelizmus, za klamanie a okrádanie obyčajných ľudí, ktorí sa nedokážu brániť bez cudzej pomoci. Aby boli potrestaní za ni-

čenie sociálnych istôt, za okliešťovanie práv a slobôd, za ničenie životného prostredia a za prijímanie nespravodlivých a často nezmyselných zákonov. Ich poslušnosť, mlčanie a pasivita bránia tomu, aby sa tento sebadeštruktívny systém nenásilne zmenil. Slušní pokrytci si neuvedomujú, že toto mlčanie ich stavia na stranu utlačovateľa a manipulátora tohto sebadeštruktívneho systému. Ak múdri a slušní ľudia mlčia, svet ovládajú nenažraní hlupáci.

Všetci žijeme v jednom obrovskom organizme, ktorý je pospájaný a navzájom sa ovplyvňujeme. Nik tu nežije sám. Každý z nás mal otca, matku, priateľov – to je náš organizmus. Oni sú naše biele a červené krvinky. Sú to aktívny a neposlušní občania, ktorí sa búria. Oni bojujú proti chorobe. Množia sa a tvoria nové biele krvinky. Infikujú slušných ľudí. V deň, keď si aspoň časť slušných ľudí uvedomí a prizná svoje pokrytectvo, zmení sa veľa vecí. Až keď sa totiž aj slušní ľudia nahnevajú a vyjdú do ulíc, začne sa niečo veľké diať. Čas pracuje proti nám. Choroba postupuje, nákaza sa šíri. Riskujeme veľa, ak sa postavíme proti systému. Ale riskujeme oveľa viac, ak to neurobíme. Všetko je to iba v našich hlavách. Len v našich hlavách a srdciach. Na víťazstvo zla totiž stačí, aby dobrí ľudia nerobili nič.

Kristián Straka

KOMUNÁLNE VOĽBY – NAŠA MOŽNOSŤ SLOBODNE ROZHODNÚŤ MOŽNO AJ PRE SEBA

Vývoj Slovenska od Novembra 1989 potvrdil, že nič nie je samozrejmé a všetko si treba zaslužiť. Demokracia a sloboda, ktorú sme si spoločne vybojovali nám vytvorili nové možnosti, avšak bolo a je na nás, ako svoje príležitosti využijeme. Platí to o politike, tej veľkej, ale rovnako aj tej malej – komunálnej.

Hlavným výdobytkom demokracie je, že môžeme vo voľbách skutočne slobodne rozhodnúť. Avšak, ako už bolo tisíckrát zopakované šanca slobodne voliť a rozhodovať znamená zároveň aj zodpovednosť. Za každé rozhodnutie si ten, kto ho prijal nesie aj dôsledky. V dobrom i v zlom.

V tzv. veľkej politike sme boli svedkami, ako naše rozhodnutia vo voľbách rozhodovali o tom, kam sa naša krajina vyberie, a v konečnom dôsledku to, že Slovensko je dnes plnoprávnym členom

EÚ bol dôsledok našej slobodnej voľby. Mohli sme voliť aj inak, samozrejme aj s patričnými dôsledkami.

Rovnakú zodpovednosť máme aj v komunálnej politike. Aj tu platí, že ako sa rozhodneme tak budeme žiť v našich mestách.

Už sa veľakrát popísalo a povedalo, že komunálne voľby nie sú o politických stranách a pravicových či ľavicových prístupoch. Riadenie záležitostí miest a obcí je o ďaleko prozaickejších veciach. Naoko sú cesty. Ulice, čistota, zeleň a podobne síce ďaleko prízemnejšie veci ako veľká politika, v skutočnosti však ovplyvňujú náš obyčajný každodenný život ďaleko bezprostrednejšie než strategické rozhodnutia na štátnej úrovni.

Od roku 1989 sme volili v Brati-

slave slobodne volili komunálnych politikov mnohokrát. Nešlo o málo – veď sme rozhodovali o tom, kto bude štyri roky riadiť a formovať hlavné mesto, kde oficiálne žije viac ako 400 000 a v skutočnosti aj s cezpoľnými vysoko cez polmilióna ľudí. Spomeňme si teda aké boli naše rozhodnutia.

Po prechodnom období roku 1990 sme si prvého primátora a zastupiteľstvo volili asi rok po páde komunizmu. Prvého primátora sme zvolili dva krát za sebou spolu na 8 rokov. V roku 1990 väčšina kandidátov v komunálnej politike boli nepopísané listy a ani voliči nemali so slobodnými komunálnymi voľbami skúsenosti, rozhodovala hlavne podpora politických strán, a to aj napriek tomu, že v komunálnej politike by to tak byť nemalo.

Osemročnú éru prvého primátora po r. 1990 charakterizovali najmä plány v Starom meste. Počas tohto obdobia sa zdalo, akoby v Bratislave okrem Starého mesta ani nič iné nebolo. Hovorilo sa veľa o dlažbe na Hlavnom námestí, ktorá sa nakoniec vybuďovala za pomerne vysokú cenu – mala vraj vydržať 150 rokov – po niekoľkých rokoch ju nakoniec vymenili za inú. Ďalšou prioritou bola Stará tržnica, hovorilo sa o takom a onakom paláci. Cesty veľké nič, parkovanie nič, reálne opatrenia v doprave žiadne, prevádzka mesta nič atď. Aby som bol spravodlivý okrem veľa rečí o Starom meste boli vypracované aj plány na ľahké automatizované metro, ktoré nikto nikdy nepostavil a už zrejme ani nepostaví a ešte mi z tohto obdobia utkvela v pamäti zmluva o mestskom osvetlení, ktorí platí dodnes, a vďaka ktorej máme už takmer 2 desaťročia mizerne osvetlené mesto. Skvelý rozvoj Bratislavy len čo je pravda. Výkon prvého postkomunistického primátora ostane navždy hlboko vrytý v pamäti nášho mesta – zrejme však žiaľ skôr ako hlboká jazva.

Po svojich skvelých výkonoch odišiel prvý primátor Bratislavy najprv na 4 roky do parlamentu a po tom do súkromnej sféry, v ktorej skrachoval. Nedá nepoznamenať, že Bratislavu riadil 8 rokov človek, ktorý, ako sa neskôr ukázalo, sa v reálnom živote a bez politiky nedokázal postarať ani sám o seba.

Prvého „giganta komunálnej politiky“ vystriedal na štyri roky ďalší politický nominant. Z týchto štyroch rokov si osobne nespomínam na žiaden počin hlavného predstaviteľa mesta, ktorý by stál za zmienku – azda len možno spomenúť, že podľa medializovaných správ si v tomto období Bratislava odložila niekoľko sto miliónov korún v banke, ktorá vzápätí skrachovala a mesto o peniaze prišlo.

Tohto vysoko aktívneho predstaviteľa nahradil na 8 rokov ďalší politický nominant – tentoraz už aj so skúsenosťami z komunálnej politiky. Mohol to byť reštart Bratislavy – konečne začiatok riešenie ozajstných problémov mesta, ktoré sa za 12 rokov vlády prvých dvoch primátorov nahromadilo pomerne dosť. Výsledok 8 ročného pô-

sobenie tohto primátora však tiež veľmi oslnivý nebol. Z tohto pomerne dlhého obdobia ostáva spomienka na vybudovanie niekoľkých pekných miest v centre, kompletizácia asi 3 kilometrovej promenády pri Dunaji (ako súčasť developerského projektu, nebola to mestská stavba aby sme si povedali celú pravdu) a jedného väčšieho areálu v bratislavskom lesoparku. A to by bolo asi všetko. K tomu však 8 rokov bezohľadného zahusťovania výstavby všade kde sa dalo, množstvo škandálov a neskôr aj trestných oznámení.

Éru súčasného primátora hodnotiť nechcem – úmyselne, mohlo by to vzniknúť ako snaha o ovplyvňovanie verejnej mienky pred voľbami, a to nie je cieľom tohto článku. Cieľom je poukázať na to, kam sa Bratislava po 25 rokoch slobodného rozhodovania o tom, kto dostane mandát na riadenie a formovanie mesta dostala.

Máme dnes mizerné cesty, na ktorých si denne ničíme naše autá. Zodpovední s tým dlhodobo nič nerobia – občas sa tvária, že ich výtlky zaujímajú. A cesty sú stále horšie a horšie. Parkovanie v Bratislave sa stalo príbehom samým o sebe. Na margo automobilovej dopravy zodpovední tvrdia, že nie je v záujme mesta sa o ňu starať, prioritou je MHD. Samozrejme takáto „tiežpolitika“ je určite pohodlnejšia ako postarať sa o cesty (a už vôbec nie aj nejaké nové vybudovať) či skutočne vybudovať potrebné parkovacie kapacity. Ale ak hovoríme o MHD tak aj tu to len chátra, metro, rýchlodráha či ľahké metro ostali len na papieri a z električkových tratí zdedených ešte zo „socíku“ miznú postupne kilometre samorozpadom. Až na skutočne málo výnimiek sa stále vozíme v nepohodlných autobusoch a trolejbusoch často dávno po dobe životnosti. Hovorí sa o cyklotrasách, pričom aj tie sa budujú tak po našom – vznik nových cyklotrás je priamo úmerný množstvu farby, ktorou na cyklochodníky premaľovávajú bežné chodníky či cesty, mimochodom aj tie v dezolátnom zanedbanom stave.

Z mesta máme zle osvetlenú tmavú diery (možno to bolo takto prezieravo vymyslené, aby vodiči v noci nevideli tie diery na cestách a zbytočne sa kvôli nim nestresovali). Čistota v Bratislave

je cudzí pojem. Máme v meste dve polície, ale rušenie nočného klúdu sa stáva normou. Mestských policajtov, ktorých máme nevedno koľko vidieť najmä pri nakladaní papúč autám, ktoré neplatia parkovné (súkromnej firme) alebo pri odťahovaní áut, pričom v tejto disciplíne sa stáva Bratislava európskou špičkou. Mesto sa stáva cieľom cudzincov často z nižších spoločenských vrstiev, ktorí sa sem prídu opiť a „vyblázniť“ lebo v Bratislave je to lacné a na rozdiel od miest v iných krajinách v Bratislave im na ich hlučné víkendové ťahy nikto nič nepovie.

Aby sme boli spravodliví. Za súčasný stav Bratislavy nemôžu len vyššie spomínaní primátori. Spolupodpisaní sú samosprávní poslanci, starostovia mestských častí a ďalší predstavitelia samosprávy. Avšak ani jeden z nich ani nevliezol do svojej kancelárie oknom po rebríku, všetci sa na svoje pozície dostali legálne, demokraticky. Z vôle občanov – voličov, nás všetkých. Často preto, že nás komunálne veci nezaujímajú, často preto, že si komunálne voľby mylíme s veľkou politikou či súťažou sympatií a nezamýšľame sa nad konkrétnymi problémami a otázkami. Potom sa však nečudujeme, že sa do samosprávy dostávajú ľudia, ktorých dlhodobé výsledky práce môžeme dnes v Bratislave pozorovať na stave ciest, dopravy, infraštruktúry, čistoty, verejného priadku (ne)vybudovaných zariadeniach pre voľnočasové aktivity atď. atď. Sami si môžeme za to, ako Bratislava vyzerá a ako sa v nej žije.

Buďme realisti – nečakajme, že po voľbách sa k moci dostane spasiteľ, ktorý všetky problémy vyrieši šibnutím čarovného prútika. Ale na druhej strane buďme realisticky optimistickí a verme, že aj v bratislavskej komunálnej politike chcú pracovať ľudia, ktorí majú záujem riešiť konkrétne problémy a dokonca majú na to, aby to aj vedeli konkrétne urobiť. Voľby sú vždy šancou. Len je otázkou či najmä pre voličov alebo len pre tých ktorí sa chcú za každú cenu dostať hore. Bude záležať na nás všetkých. Je to na nás, a to je na demokracii to dobré.

Jan Restik

NIE SOM V ŽIADNEJ STRANE. LEN NA TEJ VAŠEJ.

KRISTIÁN STRAKA

PRVÝ NEPOLITICKÝ STAROSTA STARÉHO MESTA

- V komunálnej politike mi prekáža politika.
- Problémy občanov treba riešiť s ľuďmi, ktorých sa týkajú.
- Ako občiansky aktivista som vždy bojoval za práva tých, ktorí to potrebovali.
- Dozrel čas, aby som svoje poslanie naplnil.
- Ako občiansky a nepolitický kandidát vidím priority a ponúkam konkrétne riešenia.

V STAROM MESTE ZABEZPEČÍM:

- Obedy pre dôchodcov za 1 euro.
- Viac mestských škôlok a jaslí.
- Koniec autám v pešej zóne.
- Zdarma školský balíček pre prváčikov.
- Výstavbu nájomných bytov.
- Finančnú kompenzáciu za zníženie kvality života pre susedov veľkých stavebných projektov počas ich výstavby.
- Vybudovanie dôstojných senior centier pre starších ľudí.
- Jednorazovú finančnú výpomoc do 150 eur pre ľudí vo finančnej núdzi.
- Bezplatnú právnu poradňu v občianskych záležitostiach.
- Oslobodenie poplatkov za psa pre obyvateľov nad 60 rokov.
- Jednorazové preplatenie odvozu odpadu pri rekonštrukcii bytu alebo domu.
- Podstatne viac možností parkovania pre Staromešťanov.

V STAROM MESTE ZABEZPEČÍM:

Aby veľké stavebné projekty:

Zuckermandel, Vydrlica, Hlavná stanica, Twin City, Stein, Kamenné námestie, Bezručova, Sokolská boli realizované podľa predpisov, so zohľadnením pripomienok dotknutých susediacich obyvateľov.

Budem bojovať za to, aby rekonštrukcia Štúrovej ulice bola ukončená včas a k spokojnosti obyvateľov.

Vekom získavame skúsenosti.

Ja tie svoje chcem využiť pre vás, Staromešťanov.

KAPITULSKÉ DVORY

NA SLOVÍČKO

PROMO

4. AUGUST S PRIMÁTOROM OLOMOUCA

BÝVANIE PO SLOVENSKY A PO BRATISLAVSKY – ČO S NÍM?

Úroveň bývania je jedným z najvýznamnejších (ak nie vôbec najdôležitejším) ukazovateľom životnej úrovne obyvateľstva. Samotnú kvalitu bývanie ovplyvňuje dva hlavné faktory, ktorými sú kvalita bytu či domu a lokalita spolu s úrovňou infraštruktúry v danej obci či regióne.

Pokiaľ ide o kvalitu bytu či domu sú rozhodujúcimi hlavne výmera bytovej jednotky a cenová dostupnosť. Výmera bytu na obyvateľa predstavovala podľa údajov Štatistického úradu SR v roku 2001 približne 17 m² čo predstavuje nárast o 2,9 m² oproti roku 1991. Stále však zaostávame za priemerom EÚ kde je priemerná plocha na obyvateľa od 30 do 40 m², čo je viac ako dvojnásobok. V Bratislave je podľa švajčiarskeho štatistického úradu obytná plocha asi 24 m² na obyvateľa, čo o niečo viac, než je celoslovenský priemer. Za európskymi mestami však Bratislava zaostáva rovnako ako Slovensko za EÚ (z vybraných 24 miest je priemerná obytná plocha nižšia len v Prahe, Sofii, Rige a Bukurešti – západoeurópske mestá predbiehajú Bratislavu väčšinou o viac než dvojnásobok). Nuž bývame v tom, na čo máme. Je to dané tak celkovo nižšou úrovňou ekonomickej výkonnosti Slovenska, ako aj pomerne vysokými cenami nehnuteľností, najmä v Bratislave. Priemerná cena za m² bytu bola v r. 2011 1220 Euro, čo je len o 29 % menej než v Nemecku (akurát Nemec zarobí v priemere 4 krát viac než Slovák), podobné pomery sú aj voči ďalším západoeurópskym krajinám. V porovnaní napr. Českom alebo Maďarskom sú slovenské nehnuteľnosti drahšie. Pomerne vysoké ceny nehnuteľností v porovnaní s príjmami teda spôsobujú, že Slováci bývajú menej kvalitne, než iní občania EÚ a tento trend zastávania kvality bývania bude zrejme pokračovať aj v budúcnosti.

Ako je to možné, že sú na Slovensku nehnuteľnosti v porovnaní k príjmom v ďalších štátoch EÚ tak drahé? Veď podľa sedliackej logiky by to malo byť naopak. Slovenský zle platený stavebný robotník by mal predsa predstavovať pre staviteľa nižšie náklady, rovnako slovenská lacná pracovná sila by mala dokázať vyprodukovať stavebný materiál lacnejšie, než napríklad v Dánsku. Ceny pozemkov by mali byť primerané slovenským možnostiam, a tak by predsa celá stavba mala byť lacnejšia. Na Slovensku to však nie je tak. Alebo, na Slovensku sa všeličo dá, tak prečo by to celé nemalo byť inak.

Bývanie je v podmienkach trhovej ekonomiky stále tovar, komerčná záležitosť. Zároveň však ostáva aj základnou ľudskou potrebou, a preto väčšina európskych štátov do tejto oblasti vo verejnom záujme zasahuje. Napríklad tým, že pro-

gresívne zdaňuje byty, ktoré sú držané prázdne. Pokiaľ má v Nemecku jeden vlastník v jednom meste viac ako jeden byt a ostatné byty neprenajíma platí vysokú progresívnu daň. Čím viac bytov, tým vyššie zdanenie. Týmto opatrením bráni nemecký štát zhromažďovaniu bytov ako investície bez ďalšieho využitia (alebo inak kšeftovaniu s bytmi). Niektoré krajiny (Dánsko, Veľká Británia) umožňujú dokonca mestám naskočiť do dlhodobo nevyužívaných bytov nájomníkov, samozrejme za primerané nájomné.

Na nevyužívané pozemky v intravilánoch miest sú v západných krajinách tiahz dane a vysoké, navyše mestá tlačia na vlastníkov nevyužitých pozemkov, aby si ich upravili, aby boli zelené – jednoducho aby nepôsobili negatívne na vzhľad a funkciu lokality, v ktorej sa nachádzajú. Takže kúpiť pozemok (alebo skúpiť za pár korún všetky mestské pozemky – len bolo treba mať dobrých kamarátov všakže Bratislava) a potom ho len tak držať s tým, že však som lacno k pozemku prišiel tak si ho podržím, takéto sa vo vyspelých krajinách veľmi nepodporuje.

Zlaté Slovensko – zlatá Bratislava. Tu sa nič také stať nemôže. Nepredaných bytov sú tu tisíce – mimochodom presné číslo si realitky strážia prisnejšie, než je strážený recept na výrobu atómovej bomby. Navyše aj z tých „predaných“ je napríklad v Bratislave množstvo neobývaných, byty sú kúpené na kšeft alebo na uliatie peňazí rôzneho pôvodu. O pozemkoch ani nehovoriac – voľné oplotené plochy okolo autobusovej stanice a kdekade inde sú typickým koloritom Bratislavy, ale aj iných slovenských miest. Maximálne neoliberálny prístup k výstavbe a bývaniu umožňuje držať na Slovensku ceny nehnuteľností nerealisticky vysoko. Za aké peniaze (pokiaľ ide o pôvod) sa radšej ani nepýtajme. Dokedy, uvidíme. Ukázkovým príkladom je centrum mesta, kde rastú „novostavby duchov“ domy, kde sa byty okolo 100 m² ponúkajú za ceny, ktoré predstavujú 60 a viac ročný zárobok priemerného Slováka. Samozrejme v tých domoch nik nebýva, a je vysoko pravdepodobné, že ani bývať nebude.

Kvalita bývania priamo závisí aj od lokality a súvisiacej infraštruktúry. V Bratislave to platí dvakrát. Infraštruktúra v Bratislave a v jej okolí je pod kritiku. Chýbajú dopravné spojenia, cesty, hromadná doprava na úrovni ako pred 25 rokmi. Napriek tomu, že v okolí Bratislavy pribudli od roku 1989 pomaly státisíce nových obyvateľov, niečo ako regionálna železničná doprava, nové cesty atď. sú si tak reálne ako nultý okruh či 5 kilometrový tunel pod Malými Karpátmi. Parkovanie a ďalšie služby občianskej vybavenosti sú v Bratislave asi na takej úrovni ako tie cesty a doprava. Rekreaovať

sa Bratislavčania chodia stále viac a viac do Rakúska, lebo u nás nič nie je. Hlavne, že Bratislava chce byť atraktívna pre cestovný ruch, prosím ako, keď nie je schopná poskytnúť voľnočasové využitie ani pre vlastných obyvateľov.

Niektoré na bývanie dobré lokality sa vďaka bezbrehému a dhoročnému devastovaniu (samosprávou), ale aj nezáujmu dotknutej verejnosti podarilo za posledných 25 rokov veľmi úspešne zdevastovať. Ukázkovým príkladom je sídlisko Dlhé diely. Pôvodne bolo projektované pre 10 000 obyvateľov, v projekte sídliska vo vzácnom území blízko prírody boli plánované parky, obchody, detské jasle a školy aj parkoviská. No ale prišiel rok 89 a oplatilo sa stavať novostavby. Brutálnym zahusťovaním dnes na Dlhých Dieloch žije (alebo sa tlačí) 30 000 ľudí, bez voľného priestoru, bez parkovania, bez občianskej vybavenosti. Podobne, dopadlo aj zahusťovanie ďalších častí mesta. Mimochodom, fakt výborný kšeft, napojiť sa na existujúcu infraštruktúru, ušetriť na nákladoch a zinkasovať skvelú bratislavskú cenu za meter štvorcový.

Z pohľadu peripétii Bratislavčanov a obyvateľov jej okolia sa centrum javí ako najmenej problémová lokalita. Najmä preto, že obyvatelia centra mesta sú relatívne najmenej závislí na službách mesta a infraštruktúre, najmä pokiaľ ide o dopravu. Niežby bolo v tom bratislavskom centre niečo obzvlášť úžasné, ale to nie je ani v ostatných častiach mesta, takže vzhľadom na to, že najlepšiu možnosť na trávenie času Bratislavčanom poskytujú stále obchodné centrá sú aspoň tie reštaurácie a bary v Starom meste akýmsi lákadlom. Dost málo, ale predsa len viac ako inde v meste.

Popri dvoch objektívnych faktoroch, ktoré spôsobujú, že v porovnaní s vyspelými európskymi krajinami bývajú Slováci a Bratislavčania obzvlášť drahá a zle sú ľudia sami. Počas obdobia masových nákupov „domov za cenu bytu“ (na prvý pohľad výhodné, no život ukazuje, že majitelia domov v satelitoch Bratislavy za ne dali priveľa a dnes sú v pasci – na krku hypotéka a skvelý domček nik nechce, už vôbec nie sa toľko, čo „chytrák“ dal v čase najväčšieho predajného boomu) bez poriadnych ciest a základnej vybavenosti či predražených bytov s vidinou, že sa to oplatí, lebo lepšie už nebude, a že z nájomného, vznikli sídliská pekných domov, z ktorých a do ktorých je nočnou morou cestovať a keď to niekto nakoniec dokáže tak sa akurát môže zavrieť doma lebo nič iné sa tam robiť nedá. Rovnako dopadli tí, ktorí s nadšením pokúpili predražené byty s predstavou, že byt prenajmem a z toho splatím hypotéku a bude to fungovať večne atď. Správanie ľudí spôsobilo nákupný ošial a nastavilo ceny, ktoré nezodpovedajú slovenským príjmom. Stačilo, aby sa Slováci pri nákupoch nehmuteľností správali zodpovednejšie a vyvinuli tým tlak na developerov – oni by aj tak stávali – len by museli stavať rozumnejšie, možno niečo zainvestovať aj do infraštruktúry, ale aj tak by ostali ziskoví. Možno nie s desiatimi športovými autami v garážach, možno by sa museli uskromniť s polovicou. Pokiaľ však mnohí ľudia otázky ako sa dostanú zo svojho nového domčeka do práce a späť, kam budú chodiť ich deti do školy a pod. „neriešili“ páni developeri mali hody (samosprávy ich tlaku nedokázali odolať ako vyhlásil klasik) a dnes sa čudujú aké je to všetko zlé.

Dlhodobý nezáujem o veci verejné, umožnil komunálnym politikom robiť si 25 rokov čo sa im zachcelo. Veď ako je možné nazvať stav, keď sa napríklad práve na uvedených

Dlhých Dieloch po štyri volebné obdobia ľudia prizerali, ako sa ich sídlisko mení na betónovú džungľu a 16 rokov spokojne volili toho istého starostu a poslancov, hlavne, že boli zo správnej politickej strany. Aj v ostatnej Bratislave je to podobné. Ozaj dlhé roky trvalo Bratislavským vodičom, než si všimli, do akého stavu sa dostávajú ich cesty. Tie sa pritom nerozpadli z večera do rána ale ľudom to jednoducho nevadilo, však čo, hlavne, že primátor je zo správneho politického spektra. Pričom večné výhovorky, že nie sú peniaze neobstojí. V tejto krajine a osobitne v Bratislave sa od „nežnej“ prelialo toľko peňazí, že by to stačilo na veľa ciest, rýchlodráh, parkovísk, cyklochodníkov a hádam aj na plavárň by ešte zvýšilo. Otázok je otvorených veľa – ako je možné, že mesto už nemá žiadne pozemky, ale ani peniaze. Kam išli prostriedky z predaja mestských domov. Kam ide x miestnych daní a poplatkov (ak niekto povie, že napríklad do MHD, tak tá jazdí s tak starou technikou ako v rozvojovej krajine a aj tých pár nových trolejbusov nám kúpila EÚ).

Pri bývaní na Slovensku a v Bratislave zvlášť platí, „ako si kto ustelie, tak bude spať“. Pokiaľ sme roky trpeli devastáciou mesta tak sa nečudujeme. Mnohé kroky, ako napríklad zahusťovanie sú nezvratné. Vždy sa však dá začať. Je to na nás.

Novou módou je hľadať si bývanie v blízkom zahraničí. V Maďarsko a v Rakúsku. Tam je poriadok, ceny bývania dostupnejšie, život kvalitnejší. Ale – toto sme chceli. Je našim cieľom, aby sa naši ľudia sťahovali do cudziny, lebo u nás sa to už nedá? Mimochodom, ako je možné, že u susedov to s kvalitou života ide a u nás nie?

Jan Restik

ŠTÁT VERZUS OBČAN

Patrím už medzi veľmi zrelú generáciu nájomníkov v reštituovaných a privatizovaných domoch a pamätám si aj komunistické časy, ktoré stále väčšina občanov tak odsudzuje. Mnohí ani nevedia prečo. Nechcem sa zastávať starých časov, sama som nepatrila k priaznivcom komunistického režimu, ale keď mám porovnať starostlivosť štátu o občana po novembri 1989, vyjde mi iba jedno, staré dobré časy.

Stále sa sama seba pýtam, máme sociálny štát, máme sociálnu vládu? Čo vlastne štát spravil za takmer 25 rokov pre občana? Ktorý zo štátnikov, ministrov, či členov vlády mal alebo má sociálne cítenie? Odpoveď si ľahko domyslíme, nič, nemáme a nikto. Práve naopak, vo vládnom aparáte je toľko zlodejov a škodnej, že by bolo na čo poľovať, čo preverovať, prešetrovať a lustrovať. Hlavne majetky a kontá nielen ich, ale aj rodinných príslušníkov.

Aby sme si pripomenuli staré časy, pred rokom 1989 boli v Bratislave štyri panelárne s ročnou kapacitou 6000 bytov. Panelárne vo Vrakuni, na Bajkalskej ulici, na Mlynských Nivách a v Petržalke. V Bratislave sa postavilo ohromné množstvo bytov, ani spočítať sa to nedá. Hoci sa nedá hovoriť o architektúre a urbanistike, vystavali sa obrovské sídliská, spomeniem len tie väčšie, ako Ružinov (Pošeň, Ostredky, Trávniky, Štrkovec, Ružová dolina), Dolné hony, Medzi jarkami, Vrakuňa, Biskupice, kompletne Petržalka – Lúky, Dvory, Ovsiešte, Zrkadlový háj pre asi 150 tisíc obyvateľov, ďalej Kútiky, Záluhy, Karlova Ves, Dlhé diely, Dúbravka, Devínska Nová Ves, Lamač, Krasňany, Rača, Komisárky.

Za starých čias nebol problém dostať byt, boli síce sociálne a časové poradovníky, ale tie sa hýbali, lebo byty pribúdali. Klobúk dolu, čo sa vtedy postavilo, ľudia mali a majú kde bývať. A nielen rodení Bratislavčania, ale aj z iných častí Slovenska, stačí porovnať počet obyvateľov Bratislavy v roku 1965 a 1989.

Boli to nové byty a každý z týchto nájomníkov si mohol po novembri 1989 odkúpiť byt do vlastníctva za smiešnu cenu. Treba povedať, že mnohí si odkúpili dva aj tri byty. My, obete reštitúcií sme takúto možnosť nemali a je smutné, že to minuli a aj súčasní politici nemôžu a nedokážu pochopiť. Zrejme preto, že tieto byty kupovali ich rodičia.

Náš problém práva na bývanie je iba maličký zlomok z veľkého celku, dal by sa vyriešiť okamžite, keby sa chcelo. Ide len o niekoľko desiatok miliónov eur, to nemôže byť predsa pre štát problém. Ale je, a obrovský, lebo to by sa muselo niečo spraviť pre občana a netieklo by vládnym činiteľom do vlastného vrecka. Tu bude asi ten pes zakopaný, keď štát byty predal, mal príjem a keď štát má dať a mať výdavky, tak to už zásadne nie.

Dnes, a to je už skoro 25 rokov, má každá vláda v súčinnosti s hlavným mestom problém vyriešiť okolo 600 bytov. Je to na smiech, to by tak pranierovaní komunisti vyriešili ľavou zadnou a za pár mesiacov. U nich, a to sa ich opäť nechcem zastávať, bol na prvom mieste predsa len občan. Boli tam síce aj takí, ktorí z toho režimu ťažili, malo to však svoje medze

a mantinely. Dnes nie sú hranice žiadne, jedna vláda je neschopnejšia ako druhá, všetko sa rozkradlo, každý jeden politik zabezpečil nielen seba, ale aj svoju rodinu na niekoľko generácií. A ani jeden politik nebol zavretý a veselo si bývajú na lukratívnych miestach v okolí bratislavského hradu.

To staré Československo muselo byť ohromne bohaté, keď je ešte stále čo privatizovať a hrabať pre seba. Ale najšť riešenie pre zopár zúfalých obyvateľov, ktorí žijú v nedôstojných, neľudských a nehygienických podmienkach (niektorí bez kúrenia a vody), to je ozaj problém. Lebo nie je ochota, lebo občan je nikto. Dovtedy, kým nepríde časom ďalšia vzbura, revolúcia a lustrácia novozobohatlíkov.

Tento problém sa tak skoro nevyrieši, už prestávam veriť, že táto vláda uvoľní peniaze na finančné odškodnenie. Budú (vlastne to robia už 25 rokov) to tak zamotávať, že sa to nebude dať rozmotáť, to je hlavný cieľ, preto aj taký diskriminačný zákon č. 260/2011 Z. z. Napíšem to tak, ako to v skutočnosti je, každý politik len sľubuje, klame a kradne. Uvediem niekoľko príkladov a posúdme to sami.

Čo urobil Mečiar pre občana? Nič, ale pre seba a svoju rodinu áno. Za jednu noc jeho manželke zázračne viac ako tisícnásobne stúpili jej akcie a on mohol pokojne a „legálne“ vyplatiť 40-miliónovú Elektru. Úžasné! Neustále rozširuje svoje impérium a dnes ako dôchodca skupuje pozemky aj v Dolnej Porube. Žeby mal taký ohromný dôchodok? Sľuboval, že za tri, či päť rokov bude zo Slovenska malé Švajčiarsko. My ho doteraz nemáme, on a jeho rodina áno.

Čo urobil Janko Čarnogurský pre občana? Nič, ale zato zničil pýchu Československa, poľnohospodárstvo. Porozdeľoval spojené družstvá, prvovýrobe nedovolil podnikateľsky vstúpiť do mliekarní, mäsokombinátov či poľnohospodárskych nákupných podnikov. Možno ani nevedel čo robí a dodnes to ani nevie pochopiť. Nečudo, rodina Čarnogurských sa vždy mala dobre, aj za vojnového štátu, aj dnes.

Dzurinda sľúbil dvojnásobné platy, nesplnil to a len primitívne podviedol voličov, aby sa dostal k moci, privatizoval a naplnil stranické a vlastné vrecká. Kauza „Gorila“ o tom jasne hovorí, škoda, že sa vyšetrovanie zaviedlo do stratená. Vraj naštartoval spolu s Miklošom slovenskú ekonomiku. Áno, každý rok sa zvyšovali ceny elektrickej energie, plynu a ropných látok, to dokáže každý, ani nemusí byť ekonóm. Boli sme radi, keď to bolo pod 100 %. Za ten volebný podvod ho mali zavrieť. Nie nadarmo ho vo vlastnej strane volali Malý Mečiar, malo to svoju logiku a nakoniec boli radi, že sa ho zbavili.

Čo pre nás urobil Gašparovič ako prezident? Desať stratených rokov pre Slovensko, ani len rozprávať nevedel. Ak sa dobre pamätám, ako prezident nebol na žiadnej väčšej zahraničnej návšteve, nikto a hlavne žiadny významnejší prezident ho nepozval. Ani pre šport, na ktorý tak rád chodil nič neurobil, ak nerátam amnestiu pre nejakého športovca. Ale ako predseda parlamentu a Mečiarov pobočník bol dobrý a

činný, všetci vieme ako sa vtedy privatizovalo a ako sa chodilo s cashovými kufríkmi do parlamentu.

Čo urobil Slota pre slovenský národ? Len jedno, statočne si vypil na jeho zdravie a bol doslova hanbou slovenského národa. Všetci slušní ľudia odišli z SNS. Tvrdí, že on nemá žiadny majetok, v jednom rebričku však figuroval ako 18-ty najbohatší Čechoslovák. Keď bol primátorom Žiliny, tak sa bez jeho vedomia a súhlasu (rozumej aj všimnému) ani len novinový stánok nemohol postaviť. Namiesto toho, aby z vlastného vrečka kúpil námesť v Komárne a dôstojne tam osadil sochu Cyrila a Metoda, tak lozil aj s Belousovovou po balkónoch. Určite by ho to finančne nezruinovalo.

Ani Fico nevybočuje z rámca slušnosti voči občanom, dokonca sa spojil aj Mečiarom a Slotom, teda politikmi, ktorým predtým ani na meno nevedel prísť, s ktorými absolútne vyľučoval spoluprácu, koalíciu. Túžba po moci bola silnejšia ako jeho predošlé vyjadrenia, predsavzatia a sľuby. Jedna kauza sa valila a valí za druhou, hoci štát stále melie z posledného. Ale iba pre občana, nie pre politika, poslanca, či člena vlády, tam sa šafári a žije spokojne a dôstojne. Jeden príklad za synáčikov našich vládnych politikov - čo urobil 31-ročný syn pána Jahnátka pre tento štát, odkiaľ zobral peniaze na stavbu luxusnej vily? Vari ich zarobil a kedy? Koľko bytov dostal do daru milý šéf úradu vlády pán Igor Federič a jeho dcéra? Zrazu je toľko voľných bytov a ani jeden pre nás. Vrátil pán Federič vôbec nejaký byt aspoň tak ako pán Figel? Zapadlo to prachom.

Fico nám sľúbil sociálne istoty heslom „*Ľudia si zaslúžia istoty*“ a vyjadreniami „*My sme úplne presvedčení, že čo dnes ľudia potrebujú, tak to sú elementárne istoty. Človek musí cítiť, že štát zaberie. Ľudia potrebujú a zaslúžia si istotu.*“. Zobral to však po svojom. Málilo sa mu bývanie na Čmelovci, vymenil ho za Napoleonov vŕšok, splnili sa mu istoty bývania, sám povedal „*Je to fajn pocit, mať konečne po tých rokoch vlastnú pracovňu a najmä priestory, do ktorých sa nehanbíte pozvať svojich zahraničných kolegov.*“. Nuž, taký pocit by sme chceli mať aj my a vôbec to nemusí byť Napoleonov vŕšok. Sľuby by sa mali dodržiavať, nie že on si vytvorí vlastné sociálne istoty a z vŕšku sa bude dívať ako bedač bojuje o prežitie. My mu to ako premiérovi prajeme, premiér predsa musí reprezentovať štát, ale aj my máme právo na slušný život a bývanie.

Nedávno prijal Fico a jeho Smer ďalší pozitívny sociálny, ekonomický a finančný balíček. Tomu treba rozumieť tak, že týmto sa staré sľuby vymazávajú, hoci nám by stačilo, keby sa boli splnili práve tie predošlé, volebné.

Byty, ktoré sa postavili pred rokom 1989 odkúpili aj otekovia a mamičky súčasných poslancov Smeru, ktorí sa tak zbabelo zachovali pri hlasovaní o návrhu poslankyne Mezenskej o finančnom odškodnení nájomníkov v reštituovaných bytoch, dokonca štyria hlasovali proti jej návrhu, čo bolo v rozpore so straníckou líniou Smeru. Toto treba poslancom Smeru (ale aj iným) vtrepáť do hlavy, že aj oni sa dostali k lacným bytom podobne ako drvivá väčšina občanov štátu. My sme takúto možnosť nemali! Keď sa má niečo od-

hlasovať pre normálnych občanov, tak zrazu nechápu, nevedia, zdržia sa hlasovania a nevedia prezentovať vlastný názor. Ako milé a poslušné ovečky ťahané na povrázku.

Takýchto sme mali a máme predstaviteľov štátu, sú to však len črepinky z veľkého celku. Nikto z nich za to nebude potrestaný a súdený, že pred voľbami podvádza. S nádejou a vierou sme chodili do volieb, volili sme strany, poslancov parlamentu, miestneho a mestského zastupiteľstva a VÚC, primátorov, starostov. Tých, ktorí nám mohli pomôcť a ktorí to aj sľubovali v rámci predvolebnej kampane. Každý politik, ktorého sme volili, nás však sklamal, pripravil a obral o ideály a nádeje, ktoré sme doňho vložili. Nikdy sa nič nevyriešilo ani vo vláde, parlamente, úrade prezidenta, na magistráte alebo miestnom úrade, nikto nechcel mať kompetencie a ochotu niečo vyriešiť. Vždy to boli len prázdne predvolebné sľuby s jediným cieľom získať funkciu a potom pre neho volič už nič neznamená. Správne to pomenoval milý pán Haščák v Gorile „*Volič o ničom nič nevie, volič je hovno. Volič vníma iba absolútny povrch.*“

Vzhľadom na tieto negatívne skúsenosti už neverím sľubom a uvedomujem si, že sa nedá sa veriť žiadnemu politikovi, že nie je koho voliť, nie je alternatíva. Nastal čas, keď netreba zbytočne strácať čas účasťou v hociktorých voľbách a robiť štatistikov skupine ľudí túžiacich len po moci a blahobyte až po tretiu generáciu potomkov. Ak voliť, tak len niekoho z nás, aby sme sa dostali medzi nich.

Dožijeme sa konečne definitívneho riešenia nášho dlhoročného problému? Nebude to mať konca, na schôdzu nášho združenia príde hŕstka z veľkého množstva pozvaných hostí, zvyčajne nechodí ani „madam“ starostka Starého Mesta Rosová. Ani sa samozrejme neunúva, prečo by aj, keď niektorým z nás predáva strechu nad hlavou. Kde sú pozvaní páni poslanci za Smer, aby sa oboznámili s daným problémom? Nechodia, niektorí sa arogantne ospravedlnia, väčšina ani len to. Nezaujímá ich to a to sú socialisti, to je vraj sociálna strana!

Jedinou mojou túžbou je dožiť sa aspoň raz spravodlivosti v tomto štáte. S veľkým prekvapením totiž sledujem, ako nás v právnom systéme už predbehli také krajiny ako Pakistan a Uganda. Túžim sa dožiť zaslúženého odškodnenia a pridelenia nového nájomného bytu a prežiť zvyšok života v dôstojných životných podmienkach. Štát je však proti.

Júlia

SLOVENSKÁ REALITA: STARÉ DIEVKY A STARÍ MLÁDENCI

Nie som jediný, kto spochybňuje kvalitu a zmysel sčítania obyvateľov Slovenska. Dokonca si myslím, že sú to vyhodnené peniaze. Samotným problémom v sčítaniach sú ľudia, ktorí vyplňajú jednotlivé rubriky doslova po svojom. A tak vznikajú vecné diskusie, ktoré žiaľ vedú skôr len k rastu nedôvery verejnosti voči sčítaniam, nechcote odpovedať alebo odpovedať pravdivo a tým aj k zníženiu hodnotnosti výsledkov. Okrem toho, my Slováci sme už raz národ takí, ktorí má štatistiky rád už aj z toho dôvodu, že ich môžeme upravovať podľa našej potreby.

Napriek týmto úradníckym možnostiam Slovensko je v civilizovanej Európe na úplnom chvoste v počte postavených nájomných bytov. Za dvadsaťpäť rokov sme dokázali z krajiny, v ktorej prevládalo nájomné bývanie, urobiť krajinu, kde sa až 97% nehnuteľností nachádza v osobnom vlastníctve. Nedostatok nájomných bytov na Slovensku je však doslova alarmujúci. A pritom výstavbou nájomných bytov by sa podporili nielen mladé rodiny, ale aj samotné stavebné firmy, ktorých počet na trhu sa stále znižuje. Postaviť v hlavnom meste Slovenska za rok 50 nájomných bytov nestačí. Výsledok? Keď sa chce mladý človek osamostatniť, alebo založiť si rodinu, nemá veľa možností. Buď sa narodí do zabezpečenej rodiny, alebo sa zadlží približne na tridsať rokov. To je priemerná doba, na ktorú sa zadlžuje bežný Slovák, ak si chce kúpiť byt. Vlastné bývanie nám dáva pocit istoty. Vlastný byt či dom slúži ako potvrdenie faktu, že sa o seba a svoju rodinu vieme postarať. Je však rozdiel medzi vlastníctvom starších bytov, ktoré si odkúpili ich nájomníci od štátu a vlastníctvom nových bytov. Kúpu nehnuteľnosti tiež berieme ako investíciu do

Slovensko je v civilizovanej Európe na úplnom chvoste v počte postavených nájomných bytov.

budúcnosti. Aspoň tak to bolo donedávna. Karty zamiešala ekonomická kríza a len čas ukáže, či narýchlo postavené byty budú mať raz hodnotu, o akej dnes snívame. Potrebu vlastniť síce v súčasnosti začíname prehodnocovať, ale i napriek tomu prevažuje medzi nami názor, že nekonečne splácané bývanie vnímame ako výhodnejšie. Dôvod je jednoduchý: Ak bude výška nájomného približne rovnaká ako splácanie úveru na bývanie, nemusíme ani premýšľať, že vlastné bývanie je výhodnejšie. Aj keď hrozí, že vzhľadom k vysokej nezamestnanosti na Slovensku nemáme zaručené, že budeme schopní každý mesiac hypotéku splácať.

Mladý človek na Slovensku nemá jednoducho možnosť prenajať si za prijateľných podmienok byt, osamostatniť sa či nabadať založiť si rodinu. Väčšina nájomných bytov na Slovensku sú navyše byty sociálne. Ich podstata je v niečom úplne inom, ako v slušnom a ekonomicky prijateľnom prvom bývaní. A tak sa ani nečudujeme, že Slovensko figuruje aj v štatistikách starých dievok a starých mládencov v Európe na nelichotivých miestach, že počet uzatvorených manželstiev môže byť čoskoro nižší ako počet manželstiev rozvedených. Je hanbou každej krajiny, ak mladí ľudia po dovŕšení osemnásteho roku života opustia múry detského domova a automaticky sa stávajú bezdomovcami.

Dôležité je, že štatisticky je všetko v poriadku. Máme predsa ministerských úradníkov a rozhodujúce je to, čo napíšu oni. Ubezpečujem vás, že ich skúsenosti sú nenahradiťelné. Alebo: Papier znesie všetko?

Kristián Straka

NEBERTE SI NIČ OSOBNÉ

Aj keď sa okolo vás bude diať všetko možné, nepripisujte tomu žiadny význam.

A predovšetkým, neberte si to osobne. Nič z toho, čo iní ľudia robia nerobia kvôli nám, ale kvôli sebe. Neberte si nič osobne, pretože tým by ste trpeli kvôli niečomu, čo za to nestojí. Kamkoľvek pôjdete, tak sa tam vždycky stretnete s ľuďmi, ktorí vám budú klamať. Neskôr, ak budete už dostatočne uvedomelý, všimnete si, že klamete taktiež sami sebe. Neočakávajte od ľudí, že vám budú hovoriť pravdu, pretože aj oni budú klamať sami sebe. Ak budete ostatných vnímať takých akí sú a nebudete vzťahovačný, nič z toho čo povedia alebo urobia, vás nezraní. Aj keby vám všetci klamali, nič sa ne deje. Klamú preto, lebo sa boja aby ste nezistili, že sú nedokonalí. Nech už si ľudia myslia čokoľvek, čokoľvek robia či hovoria, neberte si to osobne. Názory druhých zodpovedajú tomu, čomu títo ľudia veria a preto nech si o vás myslia čokoľvek, v skutočnosti sa vás to netýka. Vždy to vypovedá iba len a len o nich. Môže vás prehovárať hoci celý svet, nič neberte vážne a odoláte.

Ak budete brať veci osobne, stávate sa ľahkou korisťou dravcov. Nachytajú vás na jednu drobnú poznámku a potom už vás napúšťajú jedom, ako sa im zachce. Vzoprite sa jedu! Schopnosť zostať imúnny aj hlboko v pekle jedovatých ohováraní – to je dar, ktorý ste roky v sebe museli rozvíjať. Keď si nebudete brať nič osobne, získate obrovskú slobodu. Nebudú na vás platiť ani tie najmocnejšie zaklínadlá. Ubránite sa aj pred šamanmi a ich prisluhovačmi. Budete žiť bez strachu, budete milovať život a život vás bude tešiť.

napísané podľa: Miguel Ruiz - Štyri dohody

ING. KRISTIÁN STRAKA : PREČ S POLITIKOU

Od malička som túžil po lepšom a spravodlivejšom svete. Nikdy som nebol politikom, nebol som v žiadnej politickej strane. Som presvedčený, že problémy občanov treba riešiť s ohľadom na ľudí a nie s ohľadom na politické strany. Bol som vždy bojovníkom za občanov. Dospel čas, aby som svoje poslanie naplnil. Ako občiansky aktivista a kandidát, ktorý nikdy nebol v žiadnej politickej strane sa chcem uchádzať o Vašu podporu. Komunálna politika je založená na priamom kontakte s ľuďmi a záujmy politických strán v nej nemajú čo hľadať.

V Starom Meste žijem vyše päťdesiat rokov. Som ženatý a so svojou manželkou Aničkou žijeme spolu 48 rokov. Vychovali sme spolu dve deti. Som predsedom občianskeho združenia Právo na bývanie. Ako občan posledných desať rokov sa pravidelne zúčastňujem na zasadnutiach miestneho zastupiteľstva mestskej časti Staré Mesto a mestského zastupiteľstva. Robím to preto, lebo mi na Bratislave a Starom

Meste záleží. Získal som množstvo skúseností. Dobrých, ale aj zlých. Každý deň sa stretávam s nespokojnými obyvateľmi, ktorí oprávnene kritizujú rozbitú dlažbu, špinu, hluk, zaplnenú pešiu zónu s parkujúcimi autami a staromešťanov, ktorí si oprávnene sťažujú že volebné sľuby v praxi majú ďaleko od predvolebných sľubov a bratislavské Staré Mesto potrebuje zmenu. Som pripravený pomôcť. Mám rád priamy kontakt s ľuďmi. Chcem poznať Vaše problémy, zistiť čo Vás trápi a hľadať riešenia. Spoločne s Vami. A potom diskutovať, rešpektovať aj iný názor, aby o konečnom riešení rozhodlo čo najviac občanov. Chcem pomáhať tým, ktorí to skutočne potrebujú. Bez roz-

dielu, či sú mladí alebo starí. Všetci máme právo na dôstojný život. A občas potrebujeme pomocnú ruku. Budem rád, keď mi dáte dôveru. Lebo nechcem, aby sme žili v najkrajšej mestskej časti iba preto, že tu bývame. Budem rád, keď spoznám Vaše názory, aby som vedel, čo by ste si želali Vy. Aby sme sa cítili v Starom Meste naozaj ako doma. Aby Staré Mesto malo svoju tvár, svoju dušu a aby žiarilo čistotou. Nezáleží na tom, kto a koľko rokov tu býva. Ale záleží na tom, či máme zostať k svojmu mestu ľahostajní alebo nie. Či máme záujem Staré Mesto naďalej iba haniť, kritizovať, alebo aj prispieť k tomu, aby sme všetci boli spokojnejší. Aby sme žili v čistom meste, plnom kvetov. Nie v meste, kde sa ľudia potkávajú na rozbitej dlažbe, kde v pešej zóne je viacej výfukových plynov ako na nábreží Dunaja. Ak budete chcieť, môžeme sa o to spolu pokúsiť. Verím, že spolu sa nám to podarí.

Webová stránka: www.kristianstraka.sk

Email: podnety@kristianstraka.sk

Vážení členovia a priaznivci občianskeho združenia,

nie je to tak dávno, čo ste ma požiadali na schôdzi nášho občianskeho združenia, aby som kandidoval na starostu bratislavského Starého Mesta a zároveň aj na poslanca mestského zastupiteľstva hlavného mesta SR Bratislavy. Sľúbil som Vám, že včas odpoviem. Ten čas nadišiel, voľby sa budú konať dňa 15.11.2014 a ja hovorím: Áno, rozhodol som sa, že kandidovať budem a urobím všetko pre to, aby som bol v oboch prípadoch úspešný. Samozrejme, bez Vašej maximálnej podpory by bolo zbytočné vôbec niečo začínať.

Ďakujem Vám, že doteraz ste boli spolu so mnou. Verím, že aj naďalej budeme našu situáciu riešiť spoločnými silami. Bez Vašej podpory nemôžeme dosiahnuť úspešný výsledok. Ani pri riešení našej bytovej otázky, ani v komunálnych voľbách. Som presvedčený, že väčšiu silu budeme mať, ak sa nám podarí uspieť pri voľbe starostu. Určite ako starosta budem mať väčšiu silu a viacej možností. Spolu s Vami zvládnem riešenie našej bytovej otázky tak, aby sme boli všetci spokojní. Verím, že spoločnými silami dosiahneme konečne priaznivé riešenie.

Dovoľujem si obrátiť sa na Vás s prosbou o finančnú podporu mojej kandidatúry a to na

Číslo účtu : **5058109423/0900 SLSP a.s.** alebo IBAN: SK65 0900 0000 0050 5810 9423

BUDEM VOLIŤ NESTRANÍKOV

Tohoročné eurovoľby potvrdili, že Slovensko je na poslednom mieste v Európe v účasti vo voľbách. Na poslednom mieste v dôvere k politickým stranám. Navyše, Slovensko je totálne rozdelená krajina. Za dvadsaťpäť rokov sme sa žiaľ ne-naučili počúvať jeden druhého bez toho, aby sme si o každom nestraníkovi neurobili ihneď obraz neúspešného človeka, ktorý sa nestal politikom iba preto, že ho nikto medzi seba nechcel. Voľakedy som mal v práci kolegu, ktorý sa vehementne snažil dostať medzi komunistov, ale pre neschopnosť ho medzi seba neprijali. Po revolúcii okamžite vyhlasoval, že on by sa komunistom nikdy nestal.

Sila politických strán sa v súčasnej dobe triešti. O tom, že SMER už dávno nie je sociálnou stranou vieme dlho, ale keďže iná ľavicová neexistuje, ujčkovia a ženičky stále milujú Fica. Prepád pravicových strán od pádu vlády Ivety Radičovej oslabilo silu všetkých zostávajúcich štandardných strán a riešenie vznikom nových politických subjektov je natoľko otrepané, že tentoraz nemusí vyjsť. Nemusí, ak voliči konečne pochopia, že komunálna politika je jedinou, kde môžu kandidovať a byť zvolení aj nezávislí občania. Že toto je tá správna cesta, keď konečne môžeme priblížiť občana k občanom. A nie iba k záujmom politických strán.

Končiaca tohoročná volebná sezóna nemusí pre občanov znamenať pohromu. Riešenie je jednoduché – neuveriť všetkým predvolebným sľubom politických strán, nepozerať sa na posledné rýchlo kvasné predvolebné „úspešné výsledky“ súčasných primátorov, starostov a poslancov. Lebo, ak sa nerobilo nič, alebo iba málo a teraz

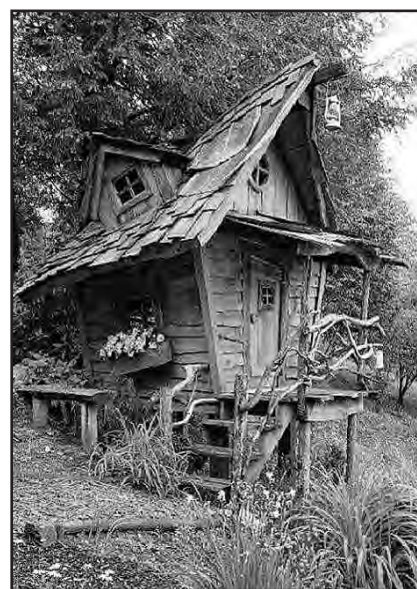
sa šturmuje, je to opäť iba starý otrepaný trik na oklamanie voliča. Radosť môže byť predčasná. Lebo naši zástupcovia používajú s obľubou ešte jednu obohranú pesničku: Začnú niečo tvoriť, investujú naše dane a vyhlasujú, že projekt dokončia po voľbách.

Komunálna politika nie je o veľkých projektoch. Ja však tou najbližšou, ktorá môže pomôcť nespokojnému občanovi s jeho každodenným problémom. Verejná angažovanosť ľudí sa začína už na vlastnej ulici. Nestačí iba nádať na to, koľko špiny máme okolo seba, ale dokázať špinu odstrániť. Obdivujem ľudí, ktorí dobrovoľne čistia mesto, sadia kvety, venujú sa starým občanom, robia všetko pre spokojnosť tých najmenších a ktorí nepatria do kategórie iba tých, ktorí nadávajú. Slovensko síce nie je práve charitatívnu mekkou, ale problémy, ktoré sú v našej blízkosti sa snažme riešiť sami a nespoliehame sa na to, že ich vyrieši niekto tam hore. Nehrajme iba na seba. Takýmito a podobnými aktivitami, v záujme o blízke okolie sa začína aj väčší záujem o celospoločenské tému. Ja viem, natieranie lavičiek, upratanie čiernych skládok, či oprava detského ihriska nie je systémovým riešením, ale skôr výrazom zúfalstva. Najmä vtedy, ak niekto za túto nečinnosť dostáva peniaze a on je pritom úplne ľahostajný. Lebo, uzatvorená zmluva s obcou platí a je nevypovedateľná. A vždy sa nájde vinník, ktorý takúto zmluvu uzavrel. Obvykle sú to predchodcovia súčasných starostov...

Dajme si preto ruku na srdce a zamyslime sa. Chceme byť aj my ľahostajní? K obci, mestu, štátu a ich fungovaniu? Nie je tých negatívnych udalostí okolo nás až príliš veľa? Ak sa vám zdá,

že rozumom sa to už nedá zvládnuť, je najvyšší čas na pozitívne myslenie. Premiér Fico na sneme Smeru vyhlásil: „My sme nebezpeční sami sebe“. Premiérove slová však platia pre všetky politické strany. Platia aj pre politických odíencov a zakladateľom ďalších nových politických strán. Politik je sám o sebe nebezpečným človekom. Nečakajme, že má vlastné vedomie a svedomie. A ak ho aj má, v politike sa to nenosí. Ak politikom nejde karta, doplatí vždy iba občan. Nemuselo by to tak byť. Stačí, ak pôjdeme v čo najväčšom počte k volebným urnám a uvedomíme si, že ten, kto má najväčšiu kampan, ktorá musela stáť najviac peňazí, bude chcieť tieto peniaze naspäť. A ešte aj niečo zarobiť. A ak stoja za ním politické strany, bude musieť myslieť aj na nich. Čím viac sa ich spojí dokopy, tým je nebezpečenstvo väčšie. Lebo platí staré známe: Nespravodlivosť má nielen úžasnú zotrvačnosť, ale aj schopnosť rozmnožovať sa.

Kristián Straka

Tlačiareň

CICERO

Reklamné materiály

Katalógy, brožúry, letáky, plagáty,
prospekty, kalendáre, PF,...

Identita firmy

Vizitky, hlavičkové papiere, obálky,
výročné správy,...

Ostatné

Etikety, knihy, noviny, časopisy,
poštové peňažné poukážky,
vymaľovávanky, oznámenia

02 6241 0429 - 30 **cicero@cicero.sk** **www.cicero.sk**

prevádzka: Černyševského 26, 851 01 Bratislava

Kvalifikovaný personál, vysoká odborná spôsobilosť, flexibilita, rýchlosť
a cena sú nosnými piliermi filozofie našej firmy. Kvalita, dodržanie termínov
a cena vedú k spokojnosti našich zákazníkov.

SCHUDNITE ZDRAVO Bez hladovania, 3 - 4 kg za mesiac.
Výsledok zaručený!
WWW. MOJEZDRAVIE.EU

Nepravidelné
tlačové periodikum.
Vydalo
Občianske združenie
Právo na bývanie
s podporou IUT.
Neprešlo jazykovou
úpravou.
Kresby S. Mydlo
Grafická úprava M. K.
Tlač
Cicero, s.r.o. Bratislava
www.staromestan-ba.sk
straka.jr@gmail.com